

Drofi' dalko!

Pavol Strauss

SME MOCNEJŠI NEŽ ČAS

(Apokalyptické tiene)

Drofi' dalko!

Pavol Ti v ľotej zjizok h'j istinajj
gueti t'jstozn'j, dale a p'ami asjofutaria
ot'j'j t'jstozn'j, dale a p'ami asjofutaria
d'ale ot'j'j t'jstozn'j, dale a p'ami asjofutaria
ot'j'j t'jstozn'j, dale a p'ami asjofutaria
ot'j'j t'jstozn'j, dale a p'ami asjofutaria

Ne t'jstozn'j, dale a p'ami asjofutaria
ot'j'j t'jstozn'j, dale a p'ami asjofutaria
ot'j'j t'jstozn'j, dale a p'ami asjofutaria
ot'j'j t'jstozn'j, dale a p'ami asjofutaria
ot'j'j t'jstozn'j, dale a p'ami asjofutaria
ot'j'j t'jstozn'j, dale a p'ami asjofutaria

Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť

Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť

Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť
Čo sa bude čistiť a čo sa bude čistiť

N. 2. 2. 2. 2. 2.

Denník z roku 1989

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Pavol Strauss

SME MOCNEJŠÍ NEŽ ČAS

(Apokalyptické tiene)

Denník z roku 1989

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Copyright © Pavol Strauss – dedičia 2005
Epilogue © Andrej Červeňák 2005
Cover design © Anna Chovanová 2005
© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o.,
Bratislava
e-mail: vsss@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

Realizované s finančnou podporou
Ministerstva kultúry SR

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV
spol. s r. o.

Pavol Strauss: Sme mocnejší než čas (Apokalyptické tieňe)
Doslov napísal Andrej Červeňák
Zodpovedná redaktorka Božena Rolková
Obálka Anna Chovanová
Sadzba Anna Chovanová
Tlač Kysucká tlačiareň – Milan Vakula
Prvé vydanie
Printed in Slovakia

ISBN 80-8061-239-0

január

(1. 1. 1989)

Na počiatku bolo slovo. Bude aj na konci. Do veľkého ticha svetových dejín zaznelo večné slovo Božie a rezonuje do večnosti. Formuje všetko poznanie, vedné i umelecké. Nastáva doba, kde sa to prelína.

Hoci nemáme komu čo povedať, môžeme pomôcť pootvárať uši ľudských sŕdc. Začnime s vlastným vnútorným inventárom, aby sa ten duchovný vzduchoprázdny priestor naučil zaznievať v takých intervaloch, ktoré použili anjeli v betlehemskej noci, aby sme v každej chvíli vedeli vytušiť, že za viditeľným a hmatateľným svetom sa rozprestiera svet duchovný, ktorému treba poskytnúť miesto vo vynovenom vedomí sveta budúcnosti.

Tomu nebude prekážať vývoj mozgovej kôry človeka, ale vyvinie nové perцепčné tykadlá na prekonanie doterajších schopností a nájdenie zostrených pohľadov v očerstvenom vide sveta.

(2. 1. 1989)

Svet je každým dňom plnší jemných a čoraz jemnejších technických objavov. Ale tie nemôžu srdce sveta obšťastniť. Šťastie je len čoraz hlbšie poznanie.

V srdciach a myšliach máme mohutné poznávacie prvky. Veď predmetný svet má tiež svoje duchovné zázemie. A chce sa našimi poznávacími schopnosťami vyjaviť.

Chce sa odhaliť duchovnou lupou človeka. Každý je i básnik a mysliteľ. No niekto to za neho vyjadrí, vykreslí, vyjaví.

A tak sa môžeme postupne dať do služieb uchopenia sveta predmetného a všetkých prejavov prírody.

Keď prenikáme hlbším vedomím k podstate sveta, zavrďačíme sa jej svojím zostreným vidom za životodarným pocitom, že

všetko, i to najmenšie, sa môže odhaliť ako podstatný stred sveta.

(3. 1. 1989)

Najväčšia odmena, že sme ľudia, je schopnosť myslenia. Človek sa začína a končí v mozgu. Je to východisko do všetkých svetov. Snažíme sa ich vystupňovaným poznaním preniknúť. Sú vyvolenci s mimoriadnymi tykadlami, ktorí prenikajú ďalej pomocou vlastnej sily i milosťou.

Prienik neznámym sa ustavične posúva. Ale i to, čo poznáme aj z predmetného sveta, všetky prejavy biologického sveta, rastlín a zvierat, majú aj iné formy prejavu, lebo sú tiež vstlané do emanačných oblastí sveta duchovného.

Nič nie je samým sebou, je vždy aj mnohým iným. Len inkohorentné myslenie to nepripúšťa. Duchovne vystupňované vedomie sa necíti stratené v neviditeľných súvisoch.

Keď sa všetko prijíma, vyzráža sa ako duchovný opar v myšliach básnikov a mysliteľov.

(4. 1. 1989)

Keď sa človek po chorobe začína normalizovať, citlivejšie vníma celú svoju minulosť. Uvedomuje si, že je mozaikou zo sveta detstva, ktoré sme odhmrnuli, a pritom tam je najpodstatnejší základ vývinu nášho vnútra. I keď každá fáza života je stavebnicovou zložkou vývoja, sú detské zážitky, úzkosti a bolestné deviácie od svojho duchovného pôvodu dôležitejšie faktory na formovanie dospievania ako neskoršie čo ako závažné udalosti.

Vnútro človeka je formované z menších a väčších zemetrasení duše, sú zrútením zdanlivo fixných štruktúr, so spáleniskami hodnotových a s porušením vzťahových.

A z toho všetkého sa predsa môže vytvoriť nový habitus vnútra pre pochopenie všetkého.

(5. 1. 1989)

Všetko sa začína predvečerom. Ale kde sú tie toľké predvečery našich životov? Tak sa zdá, že naše životy pozostávajú z pred-

večerov. A všetko sú také trojkraľové predvečery v očakávaní významných príchodov duchovného posolstva ako riešenie, ako tušenie, ako predvídaná istota, ako vnútorný postup.

Pohyb nie je ľahký. Ale veď sme na púšti, putujeme. A tušíme diaľku a tušíme cieľ.

Niet opory, len vnútorná opora. Aj ukazateľ je len v nás. My sme len premietnutí do sveta. A preto neraz blúdime v sebe. A cesta je predsa v nás.

Hoci sa pominieme, cesty sa nestratia. Len ich uvidí iné nebo.

(6. 1. 1989)

Spoločným úsilím sme zo sveta urobili chliev. A s údivom stojíme pred betlehemskou maštaľkou.

Ako sa urovná tá hrozná haravara, tie falošné celosvetové rozpaky?

Čo sa čaká a čo sa čaká od nás? Bezradne pozeráme okolo seba i do seba. Na čo sme určení? Čoho ešte kto bude schopný?

Či sa dajú básňami zadržať bomby a knihami pozakrývať rozhorené plamene, a modlitbami nazbierané krivdy? Boh mlčí. Veď sme ho vykázali. Naše vnútorné antény nie sú Jeho cestou nasmerované. Už nekomunikujeme Jeho smerom.

Srdcia vychladli. Duše zošediveli. Už ani nevoláme o pomoc. Na žalmy sme zabudli a hrdlá nám vyschli.

(7. 1. 1989)

Všetci sme povolaní, i keď nikdy nedôjdeme. Všetci vidíme, i keď s oslepenými očami srdca. Všetci počujeme, i keď s vyschnutými prúdmi hudby.

Toľkým je toľké ľahostajné, hoci mnohí túžia po obrode, hoci sa toľkí boja premeny. Toľkí sa cítia zbytočnými, lebo tak málo poznajú hodnoty národa, reči a umenia. Vnútorný svet a jeho krásy ich obišli.

Niž nezastane. Len my v sebe nesmieme zastať. Dianie sveta čaká na našu oddanosť. To je naša zodpovednosť. Neskrivení musíme predstúpiť.

Naša cesta sa kľukatí, kým nevystúpime na vrchol. Výhľad je jediná odmena. Tráva sa skrýva pod snehom a čaká.

I slovo, farba a zvuk čakajú pod snehom nepoznania. Príde iná jar a vykúzlí ich. Zima je pokora budúcnosti.

(8. 1. 1989)

Bezbranná tvár mŕtvol vydaná napospas surovým a lepka-vým pohľadom ľahostajných očí. Tak leží svet tejto doby, akoby mu nebolo pomoci. Ale to je len zdanlivá mŕtvolná stuhnutosť.

Veď žijú v ňom deti a kvety. Ešte aj popol oživa. A hudba sa vyhrabáva z prítmnia ticha.

Kde je život, tam je duch. Všetko prítomné preto žije. Od ti-chej nádeje skaly až po ozvučenú chmáru.

Preto, lebo vo všetkom je možný duch, vo všetkom je možný vývoj. Prelínanie sfér. Úskoky temna. Prekabátený útlm.

Slovo je život. Slovo nikdy nezhasne. Slovo je v každom, i v každom predmete, skryté ako zásadný stred, v ktorom je skryté celé uvedomenie. To je to centrum securitatis, ktoré má v sebe vlastné poznanie.

(9. 1. 1989)

Nepokojný duch blúdi vesmírom. Ale je aj vesmír ducha, ktorý do seba subsumuje všetko. Aj keď to nepochopíme.

A to je základ pokoja v duši. Nechápeme to v sebe a na sebe, a preto sme aj takí ľahostajní k iným. Chýba pravá družnosť. Kým jedného zaujíma len jeho záhradôčka, básnikov len vlastné básne, ostane svet takýto chladný, a vzdialenosti medzi ľuďmi sa len zväčšujú. To je zlá matematika pre národy. Ostávajú neozvučené, neláskavé a neláskané. Ani v hore nemáme pocit, že sme doma.

Ale každé napísané slovo, každý nakomponovaný text nás má hriať a nadchýňať láskou a šťastím.

Nový svet sa rodí, aj sa narodí. Nech nie sme nemými sved-kami. Nech sa neutopíme vo vlastnom tuku.

(10. 1. 1989)

Tak túžim po tom, čo ešte nebolo povedané. A neviem, kam za tým povandrovať. Veď som sa usadil v sebe.

Hádam mi treba veľký kus samoty, v lese, v dákejšej útulnej chate. Okolo seba zobúdajúce sa jarné kvety a čistý vtáčí spev.

Mal by som sa prichystať niečo nové povedať so starými slovami. Veď slovo nikdy nie je vyčerpané ani dopovedané.

Viem, že sa mnohé musí vynoviť, aby to svet nadnášalo. Všetko len v nás ožíva, všetko len cez nás dozrieva. A koľko je vo svete vecnom i myšlienkovom načaté a čaká, aby sa dopovedalo.

Ale kde nájsť miesto, odkiaľ by to vzišlo? Uvoľniť väzenie. Väzenie podstaty hmoty. Väzenie podstaty slova. Väzenie podstaty hudby.

Len potom by sa mohla rozhostiť pravda. Zatiaľ je všetko závojované. Len nádej ožíva.

(11. 1. 1989)

Každý hľadá a čaká. Literát námet a novú formu realizácie. Technik nový materiál a nové nápady. Lekár zdokonalenie svojej techniky osobnej i pomocnej. Športovec niečo, čo jeho výkony zmnohonásobí. Duchovne orientovaný človek účinnejšiu cestu spásy. Riaditeľ cirkusu vynovený zverinec. Chorý zdravie, zdravý záruku zdravia.

Nespokojný svet. A pritom sú tu príznaky komplexifikácie. Svet dorastá. A stále jarou dýcha. Je to odor Christi prírody.

Dni zažihajú nové svetlá. V nich sa skôr uvidia tie potrebné nové slová a ich nové konštelácie.

Budú svietiť v tých nových potrebných a primeraných postamentoch. Kým neprídu apokalyptické noci, ktoré všetko zhltnú.

(12. 1. 1989)

Kto koho ovláda? Ovládame definitívne prírodu alebo ľudí, alebo chorobu, alebo život?

Vždy sme len nedokonalí služobníci. Nič neovládame. Ani umenie, ktorému sme sa na celý život upísali a ktorému sme usmernené žili.

Všetko nás len očistom počúva, i príroda. Do čoho sa pustíme, žije svojím životom. Čo sme chceli zasadiť, nežije podľa našich perspektív. Aj čo sme zasadili do sveta ducha, vyvinulo sa iným smerom. Podstatný je vždy svet ducha, a čo sa z neho vyšmykne, je deviácia a deformácia.

(13. 1. 1989)

Naše rastúce roky sú evidentným mementom. Presýpacie hodiny času pokročili, čaša je veľmi výrazne plná. Každý sa na ňu nahýna. Nevytieklo z nej všetko. Je tam niečo, ale sa to tak preriedilo, že je to takmer nebadateľné.

Veď je to malý kalendár myšlienok, ktoré nemali toľkú vitalitu, aby sa do života alebo do odrazu života zakvačili. Možno telo tých myšlienok bolo také ochabnuté, že sa samy bezduché a nevitálne položili na zem a vyzrážali sa.

A z ničoho môže vzniknúť nič. Z koľkého ničoho sa vytvorilo niečo? Nie je to dáky očividný experiment, ale len občianska hlúposť na kvadrát.

Ale je iné vymýšľať a len sa koncentrovať na koncentrované myšlienky. Tu a tam sa možno aj zahustili.

(14. 1. 1989)

Každý má svoje sny a predstavy, ktoré sa môžu zahustiť v umelecký výkon. Ale je otázka, či je vzdelanie, technické, ideové a filozoficko-matematické, predpokladom.

Boli časy, či je takéto premýšľanie nie podstatné, lebo je predpokladom, či nemôže len touto cestou vzniknúť celostné umelecké dielo, Ganzheitskunstwerk. Goetheho Faust, Wagner, Joyceov Ulysses. K tomu poznaniu však musí pristúpiť aj veľká sila imaginácie.

Vždy ide o stupeň poznania. Múdrost' a vtíp nie sú odnožou poznania, len jeho doplnkom.

Kritériom talentu nie sú stupne múdrosti. Dobrá báseň nemá vždy všetky stupne intelektu. Ale sme už takí pokazení, že nám v nej chýbajú. Dobrú báseň charakterizuje určité fluidum, čo do nej komputer nedá.

(15. 1. 1989)

Čas sa nezadržateľne ženie dopredu. Len či tá ustavičná absorpcia času prináša aj výsledky, zmeny, rukolapné zlepšenia! 20. storočie je len uponáľané opakovanie ducha 19. storočia. Kant a Nietzsche v ňom už nezomreli, ale parádni duchovia a umelci sa tu vysriedali, no ich duchovná veľkosť je neopakovateľná.

Neprekročné stopy Einsteina, Plancka, Picassa, Chagalla, Schönberga a Bartóka trčia do budúcich vekov, ale ani Rahnerov mozog a Bonhöffer potiahli ducha doby, lebo nechceli nebyť aktívnymi ťahúňmi ducha. Pre nich nebola hanba, ale povinnosť vyčnievať.

No i malý kruh je kruh. A koľkí boli v tomto storočí im podobní, ale v menších rozmeroch.

Náplň a rozmer doby si vzkriesi duchov, ktorí sú aktuálni v každom čase, a tak ako Beethoven prišiel až k nám, bude ich konzumovať budúcnosť. V tom je úloha osudov.

(16. 1. 1989)

Diela umelecké sú fotografiami danej doby, nie sú to len fotografie vnútra svojich tvorcov. Tak napríklad Brochov Vergílius je do seba zahryznuté zúfalstvo ducha svojej doby s neriešením ako riešením. Hnus všetkých spoločenských vrstiev pred vlastným odvratom od Spasiteľa a jeho náhrada zdaním všeľudskej spásy cez krásu a umenie, ktorým si je tvorca sám neistý.

Človek dneška je podobný, aj dnešný tvorca, ktorý si je neistý aj svojou neistotou. Totalita koncepcií, ktorú všetci, čo sa ohlásili, prijali, bola vystriedaná totalitou antikoncepcií.

Pravda doby sa nemanifestuje krásou, ktorá dostala nepravdepodobnú podobu. V psychickej mase nehľadá svoj útulok. I mnoho hrozného dostalo punc krásy, napríklad celý svet drog a opojenia. Tu platia iné kritériá ako doterajšie dobré maniere. I vražda a samovražda dostali salónny výzor. O tempora, o mores!

(17. 1. 1989)

Niet života bez strachu. Chirurg sa bojí o výsledok zákroku. Spevák sa bojí, že kedykoľvek môže stratiť hlas. Spisovateľ môže byť zachvátený i zhubnou chorobou, ale i defektom psychickým. Hudobník môže ohluchnúť a maliar oslepnúť.

To sú však latentné strachy, inoficiálne. A neobligátne. Ale patriace do inventára a do vnútorného tmelu každého ľudského vnútra. Kde sú zdroje tohto úkazu, v najpodlažnejších oblastiach psychiky, kde sú endogénne, ktoré patria do inventára kaž-

dého tzv. intelektuála. Kde to má tendenciu prekypieť, staneme sa rokmi smiešnymi.

Darmo je, vrastáme do vlastnej komickosti a komisnosti. Nemôžeme ostať tým a takými, akí sme boli. Ani nebadáme, že ako na starnúcom povrazolezecovi badať na nás trasľavosť. A tá je, najmä psychicky, komická. A tak sa meníme na to, čo sme nechceli byť. V podstate túžime len dôstojne zomrieť.

(18. 1. 1989)

Keď doba nezahrdúsila ani Mozarta, ani Beethovena, nemôže sa stratiť ani skutočný básnik. Básnik je ten, čo nemôže nebyť básnikom. Nie ten, čo ním chce byť. Básnik a hudobník je prírodný úkaz.

Do sveta myšlienok sa dostane človek, keď sa so svetom ducha spojí, keď ich nevyvoláva, keď sa im poddá.

Technika písania je vždy odliatok vnútornej atmosféry. Hoci je možno duchovný svet zbytočnosť, jeho mozaika je stavebným prvkom života, budovy života. Sú to vždy len krôčiky mravca, ale zložené možné kroky tvoria nakoniec most, ktorý spojí náprotivné brehy.

Myšlienkami zostavený svet sa premietne do reálnych budov budúcnosti. Pospája nakoniec neskrotenú atmosféru diaľav medzi ľuďmi. Z jednej čerstvej myšlienky bratstvo tisícich. A z nepodareného nápadu pozliepané sústavy, ktoré ani nepredpokladáme. A čo nerozmetie, je vždy novým úvodom.

(19. 1. 1989)

Život je stály dialóg, stála korešpondencia. Naše vnútro je poštový úrad. Ustavičné kontakty so svetom vnútra a stále sa obnovujúcich predstáv, ale i ustavičné reakcie s vonkajším svetom cez čítanie, cez zážitky, cez videné a tušené osudy a rozhodovania.

Naším vidom je všetko prefarbené. Našími túžbami je všetko prekomponované. Iný je svet reálny, iný virtuálny naším vnútorným usmernením, a iný duchovný so všetkým vsadený do „milieu divin“, v tom dostáva duchovné kontúry, vyhrocujú sa perspektívy, nové určenia a včlenenie do zvláštnych sústav, ktoré vytvárajú nové prúdy, nové typizácie, ktoré prekračujú

všetky rozmery, vrastajú do nových kontúr a nadobúdajú nové tvary, nové hranice, nový výhľad.

Stretania menia vzhľad sveta. Prítomnosť je vždy akumulácia duchovných vírov.

(20. 1. 1989)

Rozbúrený je duchovný priestor sveta. Každú sekundu zomierajú traja ľudia. Každú sekundu niekto trpí, je chorý, každú sekundu niekto hladuje. V každej chvíli sa píše. Len je otázne, či vytváranie krásy má v sebe zmysel. Predtým som si myslel, že krása je schodík k dobru. Len či je krása dobro v sebe. Či neodfarbí určitým spôsobom niektoré oblasti života. Či nie je izolovanou hodnotou, čo sa hľadá v sebe, či nie je neodmenenou sústavou, len akumuláciou lahodných dobrôt, čo neprekypujú pre všetkých. Či nie je len sebecký pocit, a nie prielom do zla.

Za vyrastajúcim stromoradím trvalých výkonov môže byť i zrkadlenie vlastných hodnôt, čo zasvietili na chvíľu na úzky horizont vyberaných chvíľ. Mávnutím krídla ticha sa nezastaví život, ani nápad sa nevykoľají.

Nevykolkovaná ohrada duševnej rozkoše nezadrží fiktívne prielazy a rozbujnenú fantáziu. Je čarodejník, ktorému občas preteká kaša.

(21. 1. 1989)

Svetoznámy huslista Bronislav Hubermann mal svojský názor na nadanie. Je to vraj duchovný vnútorný prvok, ktorý sa môže uplatniť v rôznych oblastiach, keď sa naň koncentruje. Huslista by mohol byť aj spisovateľ alebo krasokorčuliar, šikovný vreckový zlodej alebo šachista.

V kofkách oblastiach sa vedľa uplatniť básnici, kým sa z nich uvoľní ten ich špecifický vnútorný prvok. Isté je, že sú mnohé dvojnadania. Isté je, že z romantikov boli veľkého formátu hudobní skladatelia a spisovatelia: Wagner, Schumann, Liszt. Pamätám sa na pozoruhodnú výstavu vo Viedni: maľujúci spisovatelia a písúci maliari: Goethe, Stifter, Barlach, Apollinaire, Cocteau, Antoine de Saint-Exupéry.

Možno je to zvláštny úkaz, rozbúrený svet ducha môže pristáť na dvoch brehoch súše života.

(22. 1. 1989)

Môže sa stať, že všetko stratí svoje meno. Môže byť bezmenný svet. Stane sa anonymným. Nebadateľným.

Stane sa všetko len vtedy sebou samým, keď je označené menom? Aj hviezdy sú krásne nepomenované. Bytie nie je len vtedy, keď je opuncované menom.

Aj ľudia by mohli žiť bez invektív mien. Neboli by už stratégii. I po menách by sa mohli zošmyknúť.

Človek by mohol byť krásny a dobrý i bez mena. Aj had by bol nepomenovaným hadom. Aj zajac by bol zajacom, i vo svete plnom zvierat, i medzi dravcami.

Rozlišnosť nie je otázkou mien. I číslicami sme sa mohli rozlíšiť.

Meno je odvodenina. Úsmev je zaokrúhlenie sveta. A život vystúpil zo slova ako fénix.

(23. 1. 1989)

Každý výrok tvorivého človeka je vyznanie. Či hľadá vo svete, či vo svete svojho vnútra. Či obraz, či skladba, či báseň, všetko je poézia, všetko znamená zostup do svojho vnútorného priestoru, a tak sa otvárame svetu, ktorý sa v nás môže otvoriť.

Len čo ide o viac ako o formálny zážitok, čo presvetlí svet nášho duchovného chápania, vie nás pojať do úrovne umeleckého vzruchu.

Umelecký vnem musí byť uzlový bod na obraze krajiny nášho vnútra, ako extrasystola v duchovnom metabolizme, ktorá je viac než chvíľkovou oporou, ale je prejasneným prevísom nad vzduchoprázdnom okamihu.

Len keď autor má pocit plnosti chvíle, môže to získať aj konzument. Ako keď sa lastovičky zberajú do teplejších krajín, otvárajú sa duše na prienik krásy, ako pri každej symfónii od Brucknera a Mahlera, ako pri básni Rilkeho a Rúfusa.

(24. 1. 1989)

Postretali sme v živote mnohých cenných, jemných a disting-

vovaných ľudí, a razom brutálny zásah smrti. Brutálne umieranie. A pri pitve veľký výron v mozgu alebo infarkt s odumretou stenou srdca. Alebo rozsiahly tumor v mozgovom tkanive.

A razom pád, ako vyvrátený strom. Akými nitkami je to pospájané? Jemný sled obrazov a myšlienok. A naraz neprimeraný zlom. Tieto protichodné tváre života sa musia živiť jedným a tým istým koreňovým systémom.

Ako skrsnú z jedného mozgu diametrálne protismerové ideové vlny, ktoré sa rušia a vyvracajú, sú pospájané i diametrálne vzdialené životné impulzy, ktoré sú usmernené na rôzne vzdialené cieľové stanice, aby sa ničením doplnili a z náprotivných oblastí na sebe vyvážili vzájomným anulovaním? Doplniť sa znamená ničiť sa. Hmotná oblasť vrastá do duchovnej ako prešpacie hodiny bytia a nebytia dvoch svetov.

(25. 1. 1989)

V každej fáze každého ochorenia sa utvárajú fázy sebaliečenia. Život sa ustavične utvára i pretvára. Náš život je len pododdelením absolútneho života.

I poézia je kus nehmotného života, ktorý vnikne do básnikovho vnútra. Každá forma i fáza života je kus fázy života poézie.

Samoliečiteľský princíp je organický, rozložený do hraničného priestoru psychofyzického je ohromne dynamický a presúva sa raz do biologickej masy, raz do duchovného priestoru.

Vo sfére psychiky je síce amorfný, no je schopný uvoľniť spazmy v oboch oblastiach a vysunie tykadlá do všetkých sfér vedomia, ale i do ríše spánku, a svojimi modifikovanými intenzitami zrovnovážni stavy snové, polosnové a relapsy fyzické.

A tak sa i zdravie psychofyzické i stavy poetickej intuície premenia na symboly sveta ducha, kde je všetko možné i nemožné možné.

(26. 1. 1989)

Človek sa v každej chvíľke, ale i v každom vývojom období života môže meniť a zmeniť. Môže sa obrátiť chrbtom ku križovatkám svojho vnútorného sveta. Ale i k tým hraniciam, kde sa vonkajšie obrysy života deformujú aj sformujú.

Čo platilo ako bezpečný smer, je rozkývané, istoty sú vyvrátené, skupenstvá hodnôt sú povymieňané. Všetko je akoby na vlnách. Všetko treba odznova zrovnávať, zakoreňovať.

Pokoj povyháňaný buchňatmi nezodpovedných. Perá sa namáčajú do žlče. Spev básnikov zhrčavie.

Nuž ako sa neobrátiť. Aj medvedím zvratom. Aj vyvrátenou duchovnou rukavicou.

Pobežni pred sebou. I obrátenou stopou hviezd. A utop sa v túžbe po poznaní pravdy.

Hrboľatá je cesta k nej. Stačí raz v živote prísť na správny smer.

(27. 1. 1989)

Možno predbehnúť čas. Keď napríklad spisovateľ napíše viac ako penzum, ktoré si určil.

Šťastie, keď sa dostaneme na vedľajšie koľaje duchovného života. Ako Kafka, keď žil v predstave, že je chrobák, alebo keď sa mu zdalo, že je svet spodina duchovného mora.

Takéto objavné vybočenia z oficiálnych predstáv sú nielen zmeny duchovnej klímy, ale presúvanie do nenavštevovaných etáží.

Život je ako znova prečítaná kniha. V starom objavujeme vy-novené zážitky, okyprené predstavy, nové svetelné pomôcky, nový kus sveta.

Starý svet nás nepočkal, ale je v novom rúchu. Nie je nový román, len v zmenenej perspektíve postrehnutá oblasť.

Znovu sa sami navštevujeme, v novom preoblečení, v čerstvých priestoroch. Rezonancia je jasnejšia, hlas duše menej chrapľavý. Čo treba ešte?

Drahá Maninka!

Dorastáme vnútornými kruhmi. Vo vnútorných víziách sa dopĺňame. Preto si naše životy vážime viac ako len úbytok času. A preto, že sa neskláňajú nad okraje času. A že vyrastajú nad obyčajný každodenný priestor a evidujeme si ich vzájomne, ako závary večnosti.

Keby sme si vzájomne neprekupčili záloh ducha, nedošlo by v nás k vzájomnej synchronizácii našich vzájomných cieľov a večnostných perspektív.

A v tušených nárazoch našich neviditeľných vzťahov rastú naše tušené priestory ako neviditeľný dom našej budúcnosti, v nové chápania našich duší, realizované vo vlnení našich žičlivostí, vždy plní tvorivých nádejí, s cestami spoločných nie sebeckých modlitieb a vzdychmi našich sŕdc za všetkých, ktorí nám boli daní do cesty našich životov. Nech rastie Boh v nás pre všetkých našich blízkych ako vnútorná opora. Pred nami Kristus, za nami Matka Kristova.

(28. 1. 1989)

Ktovie, či by sa nedal premeniť smer času. V akej skrýši bol od večnosti. A komu prvému napadol. A v bezoblačnom vesmíre.

Mozgami popreosievaná a nakopená krása, bez náležitého centra, popri pletivách ohrád, zo systémov ohrád. Trasoviská bez zábran.

Čas sa nevie sám preskočiť. A čo sa už vymklo, nemôže sa samo vyradiť zo získaných bytostných súradníc.

Robím samé zbytočné veci. Mám obavy, že nikdy pre nikoho nič nemôžem znamenať.

Amorfne a neživotné útvary. Už je neskoro sústrediť sa na niečo.

Do mladých duší sa vsunulo nemúdre sebavedomie. A to sa musí odmietnuť. Lenže ku mne nedoznie už nič ani z iných generačných vrstiev. Myslel som, že vo mne niečo dorastie. Ale boli to dorastania neschopné, duchovné púčky, zrejme nepotrebné. Mám obavy.

(29. 1. 1989)

Všetok život rastie v koncentrických kruhoch. Len v tých najvnútornejších sa spoznávaš. Ale aj najvnútornejšie vrastú ako zárodky nového svetla. Aj svetlo je len výpuk dňa.

Len tu sa stretá človek s človekom, ale i so skalou a so zvieratom. Všetkým padá svet do človeka.